

PRZESZŁOŚĆ
W KULTURZE
ŚREDNIOWIECZNEJ
POLSKI

I

PRZESZŁOŚĆ W KULTURZE ŚREDNIOWIECZNEJ POLSKI

I

Redakcja naukowa
Jacek Banaszkiewicz,
Andrzej Dąbrówka,
Piotr Węcowski

Instytut Historii PAN
Wydawnictwo Neriton
Warszawa 2018

Recenzja wydawnicza
prof. dr hab. Stanisław Rosik
dr hab. Andrzej Pleszczyński prof. UMCS

Redakcja, korekta i indeks
Jolanta Rudzińska

Opracowanie graficzne i projekt okładki
Dariusz Górski

Na okładce
Tryptyk z legendą św. Stanisława biskupa, część środkowa z przedstawieniem:
Męczeństwo św. Stanisława, rzeźbiarz nieznan, Pławno, Kraków, 1510–1520,
Muzeum Narodowe w Warszawie, nr inw. Śr. 18/1, fot. Piotr Ligier

© Copyright by Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla
Polskiej Akademii Nauk

ISBN 978–83–63352–95–0

Praca naukowa finansowana w ramach programu Ministra Nauki
i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki”
w latach 2014–2018

NARODOWY PROGRAM
ROZWOJU HUMANISTYKI

Wydanie I, Warszawa 2018

Instytut Historii PAN
Rynek Starego Miasta 29/31
00–272 Warszawa
tel. 22 831–02–61 w. 44
www.ihpan.edu.pl
wydawnictwo@ihpan.edu.pl

Wydawnictwo Neriton
Rynek Starego Miasta 29/31
00–272 Warszawa
tel. 22 831–02–61 w. 26
<http://neriton.pl>
neriton@ihpan.edu.pl

Dystrybucja
<http://ksiegarnia-ihpan.edu.pl>

Druk i oprawa Fabryka Druku

Spis treści

Słowo wstępne (Jacek Banaszekiewicz)	7
Preface (Jacek Banaszekiewicz)	14

C Z Ę Ś Ć I

PRZESZŁOŚĆ OBRAZOWANA W TRADYCYJACH ZAPISANYCH I UJĘCIACH HISTORIOGRAFICZNYCH

Z b i g n i e w D a l e w s k i, W poszukiwaniu poprzedników – pierwsi Piastowie i ich wizja własnej przeszłości	23
W i t o l d W o j t o w i c z, Epika zachodnioeuropejska i możliwości jej recepcji w warunkach polskiej kultury średniowiecznej. Uwagi wstępne	59
W i t o l d W o j t o w i c z, Uwagi o modelu epiki i transmisji epiki w <i>Kronice</i> Anonima tzw. Galla	79
W i t o l d W o j t o w i c z, <i>Waltharius</i>	89
W i t o l d W o j t o w i c z, Tzw. <i>Carmen Mauri</i>	105
W i t o l d W o j t o w i c z, Obraz memorialny Troi u Galla Anonima i jego konteksty	127
W o j c i e c h M i c h a l s k i, Rodzinne dzieje z nieodległej przeszłości w pamięci polskich rodzin rycerskich	143
W o j c i e c h M i c h a l s k i, Legendy rodowo-herbowe – pożądanie przeszłości w kręgach polskiego rycerstwa XIV–XVI wieku	163
A n t o n i G r a b o w s k i, Polska i Polacy w średniowiecznej wspólnocie europejskiej – świadectwo Alberyka z Trois-Fontaines	207
J a c e k B a n a s z e k i e w i c z, Gall Anonim – tradycja historyczna Piastów jako wykład o początkach rodu-dynastii i Polski, w planie podobnych realizacji dziejopisarskich XII stulecia	241

Jacek Banaszkiwicz, Mistrz Wincenty i naśladowcy – wizje najstarszych dziejów Polski XIII–XV wieku	269
Jacek Banaszkiwicz, Prolog do <i>Rocznika kapituły krakowskiej</i> , św. Stanisław i czas historyczny	307
Jacek Banaszkiwicz, Rocznik tzw. małopolski (minorycki) z początku XIV wieku – próba dookreślenia zabytku	353

C Z Ę Ś Ć I I

PRZESZŁOŚĆ I JEJ INSTYTUCJONALNE REPOZYTORIA

Piotr Węcowski, Skarbiec pamięci. Archiwum monarsze w Polsce do początków XVI wieku.	369
Jerzy Kaliszuk, Skarbce pamięci – księgozbiory kościelne	419
Marcin Starzyński, Archiwa miejskie w średniowiecznych strategiach pamięci	447

C Z Ę Ś Ć I I I

SPOSOBY UŻYCIA PRZESZŁOŚCI W KULTURZE RELIGIJNEJ I EDUKACJI

Andrzej Dąbrówka, Sposoby wykorzystania przeszłości w kulturze religijnej i edukacji	479
Maciej Zdanek, Obecność historii w nauczaniu i refleksji krakowskiego środowiska uniwersyteckiego w XV wieku	511
Jakub Kubieniec, <i>Commemoratio</i> : sposoby prezentacji i wykorzystania przeszłości w liturgii	545
Anna Zajchowska-Bołtromiuk, Przeszłość w zbiorach kazań modelowych <i>de tempore</i> i <i>de sanctis</i> mistrzów Uniwersytetu Krakowskiego w XV wieku	607
Halina Manikowska, Dorota Gacka, Hagiografia a historyczność, czyli o historii w hagiografii i hagiografii w służbie historii	657
Wykaz skrótów	749
Indeks osób	750